

Marián Turner, nový riaditeľ SF
Dirigentka Elena Šarayová jubilujúca
Nová slovenská hudba po novom
Medzinárodná flautová súťaž na VŠMU
Bratislavské hudobné slávnosti
Jazzové laboratórium: Juraj Griglák
Hudobná poviedka Vandy Rozenbergovej

Hudobný život
10/2023/R. 55

Immenso Jehovah, chi non ti sente?

Veľký Hospodin, kto by nepočul tvoj hlas?
G. Verdi: Nabucco

2,50€

www.jama.ooo

**JAMA – 77. ročník
Milana Adamčiaka
13.—14. október 2023
Banská Štiavnica,
Banská Belá a okolie**

u. fond
na podporu
umenia

JAMA – 77. ročník Milana Adamčiaka
podporil z verejných zdrojov ako hlavný partner
Fond na podporu umenia.

GYÖRGY LIGETI
1923 - 2006

MÁG, KTORÝ OTVORIL OKNO DO HUDBY 21. STOROČIA
-OPĀĤ V BRATISLAVE-

LIGETI 100!

ÚČINKUJÚ:

LÖKÖSHÁZI MÁRIA/HU
SOPRÁN

SOTKÓ ESZTER/HU
KLAVÍR

ZUZANA BIŠČÁKOVÁ/SK
KLAVÍR

ANEŽKA KARA/SK
HUSLE

ŠTEFAN GYÖPÖS/SK
HUSLE

VARGA QUARTETT WIEN/AT

22. novembra 2023 | 18:00 | Múzeum J. Cíkkera
www.jan-cikker.org | Falkové údolie 2, Ba
Info: +421 918 471 225 | Vstupné: 10/7Eur

„...TEŠÍM SA, ŽE SA ZNOVU STRETNEME!“
Z FAXU GYÖRGA LIGETIHO DO BRATISLAVY/1991

BRATISLAVA Spoločnosť Európa Slovensko MUZEUM hollen hu

Obsah

- Koncerty**
- 2 Hortus Artis – Symfónia umenia – Solamente naturali – (Ne)známa hudba – Konvergenzie – BHS – Berlínska filharmónia
- Auris interna**
- 3 Kvantová hudba
- Za vôňou nástroja**
- 9 Kiril Stoyanov
- Hudobné divadlo**
- 15 Opera SND: Nabucco
- Nová hudba**
- 18 Nové cesty Novej slovenskej hudby
- Z organového kokpitu**
- 19 Organ v rozkvetení alebo ťahajúca sa plesseň
- Súťaž**
- 20 Súťaž ako príležitosť
- Rozhovor**
- 22 Marián Turner
- Jubileum**
- 28 Elena Šarayová
- Recenzie CD**
- Jazzové laboratórium**
- 38 J. Griglák: Blue Katka
- Poviedka**
- Pozostalosť
(Vanda Rozenbergová)

Editoriál

ANDREA SEREČINOVÁ

Keď sa prvá slovenská dirigentka Elena Šarayová vydávala koncom 60. rokov minulého storočia na profesionálnu dráhu, zvolila si zborové dirigovanie napriek tomu, že vysokú školu opúšťala aj s „papierom“ na dirigovanie orchestrálne. Ved' v ktorom orchestri by sa v tej dobe uplatnila ako žena...

No ani po päťdesiatich rokoch sa toho u nás veľa nezmenilo. Dámy dirigujú predovšetkým zbory, páni na ich ambíciie postaviť sa pred orchester hľadajú podobne ako tradičná spoločnosť na ženy v ringu. Lenže možno je to len obyčajný boj o koryto, veď dirigentských príležitostí je v malej krajine minimum.

Profesia dirigenta je elitným odborom, od ktorého zásadne závisí kvalita tých najreprezentatívnejších hudobných produkcií. Napriek tomu je tento hudobný odbor v našej krajine asi najzanedbávanejší. Koľko príležitostí postaviť sa pred orchester má slovenský študent dirigovania? Školské orchestre chcú napredovať pod vedením profesionálov a profesionálne orchestre sa do vytvárania príležitostí pre mladých dirigentov nehrnú – vraj nebudú suplovať úlohu škôl. Ak prejdete týmto začarovaným kruhom a po štúdiu dirigovania (ktoré často pripomína simuláciu vašej budúcej profesie) získate nielen diplom, ale aj pocit, že čosi viete, môžete si začať hľadať prácu. Lenže profesionálne orchestre asistentské miesta ani rezidencie nevytvárajú a „kredit“ si potrebujú zvyšovať spolupracou s už renomovanými dirigentmi, ideálne zahraničnými. Pretože domácich je v tejto lige nedostatok. Kto vie prečo.

V susednom Česku kvitne generácia dirigentov, siahajúca na najexkluzívnejšie dirigentské posty vo svete, vo Viedni, pár kilometrov od Bratislavy, stojí na čele rozhlasového orchestra legendárna dirigentka. Rozhliadnuť sa, porovnať a napodobniť blízky príklad je to najpraktickejšie riešenie, keď si sami nevieme rady. A nevieme.

Problém s výchovou dirigentov sa v našom októbri číslе vynára medzi riadkami. No je toho viac. Prinášame veľký rozhovor s generálnym riaditeľom Slovenskej filharmónie, reflektujeme Konvergenzie i prvú časť Bratislavských hudobných slávností...

Žiaľ, medzičasom v širšom kontexte rezonuje nábožensko-politické pozadie predlohy diela ostatnej premiéry v Opere SND s najnovšími vojnovými udalosťami v Izraeli a v pásme Gazy. Citát z finále Verdiho *Nabucca*, ktorý sme vybrali na našu titulku, sa rozlieha do celého sveta...

OPRAVY HŤ 9/2023

Na s. 10 v texte *Slovenské historické organy* sme vo vete: „V rozsiahlom Bachovom spracovaní chorálu *Ein feste Burg ist unser Gott*...“ nesprávne uviedli meno autora, správne je ním Michael Praetorius. Autorovi a čitateľom sa ospravedlňujeme.

Na s. 13 v rubrike *Subito* (*S Jakubom Čížmarovičom*...) je nesprávne uvedený názov telesa, ktoré realizovalo nahrávku Beethovenovho 4. klavírneho koncertu pre RTVS. Bol ním Slovenský symfonický orchester.

Mesačník **Hudobný život** / september 2023 vychádza v **Hudobnom centre** Michalská 10, 815 36 Bratislava IČO 00 164 836

Zapísané v zozname periodickej tlače MK SR pod ev. číslom EV 3605/09

Redakcia: Šéfredaktorka: Andrea Serečinová (kontakt: andrea.serecinova@hc.sk, +421 2 20470420, 0905 643926), redaktori: Robert Kolář (robert.kolar@hc.sk), Jana Dekánková (jana.dekankova@hc.sk), Juraj Kalász (juraj.kalasz@hc.sk), externá redakčná spolupráca: Robert Bayer (robert.bayer@hc.sk), Jazykové korektúry: Marcel Olšák, odborná spolupráca: Eva Planková, korektúry českých textov: Lucie Lukášová, grafická úprava: Róbert Szegény

Distribúcia a marketing: Patrik Sabo (tel: +421 2 20470460, fax: +421 2 20470421, distribucia@hc.sk) • **Adresa redakcie:** Michalská 10, 815 36 Bratislava 1, www.hc.sk/hudobny-zivot/ • **Grafický návrh:** Pergamen Trnava • **Tlač:** ULTRA PRINT, s. r. o., Bratislava • **Rozširuje:** Slovenská pošta, a. s., Mediaprint-Kapa a súkromní distributéri • **Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail:** predplatne@slposta.sk • Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P.O.BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk • Objednávky na predplatné prijíma aj redakcia časopisu. Používanie novinových zásielok povolené RPPBA Pošta 12, dňa 23. 9. 1993, č. 102/03 • Indexové číslo 49215. ISSN 13 35-41 40 (tlačené vydanie), ISSN 2729-7586 (online, pdf verzia) • **Obálka:** Záber z novej inscenácie Verdiho *Nabucca* v Opere SND, foto: Marek Olbrzymek • **Názory a postoje** vyjadrené v uverejnených textoch nie sú stanoviskom redakcie. Redakcia si vyhradzuje právo redakčne upravovať a krátiť objednané i neobjednané rukopisy. Texty akceptujeme len v elektronickej podobe. • **Vyhľadávať v dátach** uverejnených v tomto čísle môžete na adrese www.siac.sk

Koncerty

20. 8. , 3. 9. , 10. 9. 2023
Bratislava, Záhrada Domu
Albrechtovcov

Lucia Duchoňová, Mucha Quartet,
Spectrum Quartett, Hrvoje Jugović,
Fredrik From, Martin Krajčo, Martina
Mestická, Kristína Chalmovská, Matúš
Šimko, Mykola Erdyk, Ivan Lyvch
Hortus Artis

Letné hudobné festivaly, najmä ak sa konajú v otvorených priestoroch, majú určitú nevýhodu v tom, že s ich návštevnosťou môžu zakývať rozmary počasia alebo dovolenky; málokedy sa dajú obsiahnuť celé a len v obmedzenej miere môžu rátať so stabilnou poslucháčskou základňou. Na druhej strane, na Slovensku zatiaľ chýba podujatie typu londýnskych BBC Proms s každodennou ponukou klasiky počas dvoch mesiacov a s tvrdým jadrom skalaných prívržencov. V bratislavskom prostredí niečo podobné čiastočne supluje Viva musical festival a v komornejšom vydaní aj festival Hortus Artis v záhrade albrechtovského domu na Kapitulskej ulici. Ten prechádza rekonštrukciou a postupne sa mení na skvostný koncertný priestor, ideálny pre komorné produkcie v intímnom kruhu pár desiatok záujemcov, pričom genius loci tohto kedysi legendárneho miesta ostáva stále prítomný – a dodnes slúži jednému zo svojich hlavných poslanií, ktorým je živá hudba.

Toto leto v albrechtovskej záhrade znela hudba od raného baroka po diela súčasných slovenských autorov, široký bol aj záber prezentovaných nástrojov siahajúci od teórie po basový saxofón, priestor dostali dve naše popredné sláčikové kvartetá a, celkom prirodzene, nemohlo chýbať hojné zastúpenie vokálnych sólistov. Inými slovami, umelecky bohatá a rôznorodá ponuka zostavená s vkusom a potenciálom pritiahnuť ono hypoteticky nestále letné publikum.

Z aktuálneho ročníka som zachytil jeho finiš v podobe posledných troch koncer-

tov; prvý z nich bol piesňový, na ktorom mezzosopranistku Luciú Duchoňovú sprevádzalo Muchovo kvarteto, na ďalšom vystúpilo zoskupenie Spectrum Quartett so slovensko-americkým programom a ten záverečný koncert – s nástrojovo aj národnostne veľmi pestrým obsadením – mohol publikum v duchu preniesť do čias Viedenského kongresu.

Spojenie ženského hlasu so sláčikovým kvartetom sa v rámci Hortus Artis nevyskytlo prvýkrát a aj teraz prinieslo pohľad do zákutí takmer neznámeho repertoáru v porovnaní s konvenčnými vokálnymi recitálmi so sprievodom klavíra. Na výbere piesní, ktoré Lucia Duchoňová predniesla so sprievodom „muchovcov“, ma (okrem iného) zaujala ich jazyková rôznorodosť. Počnúc francúzštinou Verlainovho *Sentimentálneho rozhovoru* v zhudobnení veľmi mladého Joepha Cantelouba (veľmi zaujímavé porovnanie s Debussyho zhudobnením rovnakej básne...) a ruštinou *Mŕtvych listov* Alexandra Grečaninova končiac. Pomedzi ne sa zmestili veľmi zaujímavé dve piesne zo zbierky *Melancholie* mladého Paula Hindemitha (na texty Ch. Morgensterna) aj veľmi raritné a svojou lakonickosťou prekvapujúce Brahmsove *Ophelia Lieder*, vychádzajúce z *Hamleta*, a napokon sa k slovu dostala aj angličtina v podobne raritných, rustikálnou nostalgiou anglického vidieka dýchajúcich piesňach *Love Blows as the Wind Blows* Georgea Butterwortha (texty: W. E. Henley). V nich bola speváčkina jazyková pohotovosť o čosi menej presvedčivá než pri ostatných piesňach, slabšiu zrozumiteľnosť angličtiny však bohato vynahradil obdiv k jej prispôsobivosti v štýlovom cínení aj k tomu, ako skvele dokáže ženský hlas súznieť so sláčikovými nástrojmi aj v na pohľad menej žičlivej akustike záhradného pódia.

Z hudobného hľadiska boli pre mňa skutočným objavom Grečaninovove tri piesne na ťažké a trudnomyselné verše N. M. Minského. Dielo z r. 1911 prekvapilo netradičnými riešeniami v oblasti sadzby, harmónie aj inštrumentácie a v tom oka-

mihu som ho vnímal ako drobný, neznámy skvost z obdobia ruskej kultúrnej renesancie počiatku minulého storočia – vzápätí zničenej, rozmetanej a vyhnannej za hranice krajiny (to bol aj osud jeho autora) revolúciou a nástupom nových pomerov. Ešte pred Grečaninovovými piesňami „muchovci“ do programu zaradili Brahmsovo *Sláčikové kvarteto č. 2 a mol*, no podľa mňa to nebol dramaturgicky šťastný krok; predsa len na pomerne horúci letný večer by sa hodilo dielo skromnejších dimenzií, ktoré by na obecnosť, naladené skôr na miniatúry piesňového žánru, kladlo menšie perцепčné nároky.

Z hudobného hľadiska boli pre mňa skutočným objavom Grečaninovove tri piesne...

Značne odlišnú dynamiku kvartetového hrania aj štýlového zamerania repertoáru vnieslo do albrechtovskej záhrady „konkurenčné“ zoskupenie Spectrum Quartett nasledujúce nedeľné popoludnie. Štvorica hudobníkov okolo primára Jána Kružliaka sa sústreďuje viac na hudbu 20. storočia a súčasnosti než na vyslovenú klasiku. Stereotyp, že táto hudba nepriláka dostatočné množstvo poslucháčov, opäť raz neplatil. Záhrada sa úctyhodne naplnila aj tentoraz, priaznivci festivalu ostali verní a zdalo sa, že neprišli len „z povinnosti“. Napokon, dve zo štvorice slovenských diel, ktoré Spectrum Quartett prezentuje na albume *Cubus*, *Sláčikové kvarteto č. 6* Vladislava Šarišského a *Loose in Blues* Lucie Chuťkovej patria k „exportným“ kusom telesa, viacnásobne prevereným na koncertných pódioch a interpretačne dobre usadeným. Dalo by sa povedať, že cieľ neminuli ani v tomto prípade a na svoje si v týchto atraktívnych kompozíciách prišlo aj vekovo zrelšie publikum.

To isté platilo aj po prestávke, keď sa na pultoch hráčov ocitli party skladby Steva Reicha *Different Trains*, vytvorenej na sklonku 80. rokov pre legendárny Kronos Quartet. Prepája skladateľovu ranú tvorbu, v ktorej často dominuje práca s mg pásom, s tou novšou s akustickými nástrojmi a povedomejšími harmonickými štruktúrami. Zároveň spája pulzový charakter jeho „absolútnej“, čistej inštrumentálnej